

Üks võimas elujälg meie teatriloos. Aino Kõlvand (17. XII 1921 – 19. III 2005)

Kui kiire on kaduma ühe erakordselt teguderohke artisti jälg meie igapäevases elust? See küsimus jäi kummitama, kui küsisin [RO Estonia](#) fuajee müügiletist Aino Kõlvandi heliplaati. Nende vitriinis seda ei leidunud.

Kuidas on see võimalik? Ligi kolm aastakümnet selle [teatri](#) lavalaudadel kõlanud uskumatus kvaliteedis lauljast, keda siin kuuldi vist kõigis neil aastail Estonia lavale jõudnud soprani häälele loodud ooperipartiides – loend on uskumatult rikkalik –, mille paremik on 1998. aastal Jüri Kruusi abil jäädvustatud CD-le, ent see pole leidnud kohta laulja koduteatri müügiletis!

Kuid mingem nüüd ajas tagasi. 18. oktoobril 1947 esietendus Estonia laval Ivan Dzeržinski ooper “Vaikne Don” (Mihhail Šolohhovi samanimelise romaani ainetel). Dirigent oli Priit Nigula, lavastaja Georgi Tugolessov, lavakujundus Aleksander Peek, kostüümid Leida Klaus, tantsud Anna Ekston. Ja Daša rollis noor kooriliige, 26-aastane Aino Kõlvand.

Sauste külast pärit Aino (neiupõlvenimega Kiigemägi) haridustee viis Rakvere 2. gümnaasiumi, sealt Tallinna muusikakooli Ott Raukase ja Aleksander Arderi lauluklassi. Lõpetanud viimase juures Tallinna konservatooriumi, laulis ta 1944. aastast Estonia kooris ja oli 1954–1978 samas juhtivaid soliste.

Kui jälgida aastate reas loodud rollide nimekirja – alates Krahvinnast Mozarti “Figaro pulmas” (1958) kuni Feliciani Leo Normeti ooperis “Pirnipuu” (1973), siis arvuliselt võib ju neid kokku lugeda ligi poolsada, kuid seda, milline oli laulja tegusus ja kirk neid muusikalisi ja lavalisi materjale omandades, ei saa kõrvalseisja iial mõõta. Tihe rollirida kõneleb siiski noore laulja töökusest ja võimekusest. Sellest osa saanud, kes praegu võiksid meenutusi jagada, pole palju jäänud. Kirill Raudsepp on lauljatar 60. sünnipäeva puhul kirjutanud, et juba Kõlvandi esimeste rollide puhul tõi kriitika esile head sisutõlgendust. Ja hiljem, kui “hiilgerollideks said Tosca Puccini samanimelises ooperis, Mare Villem Kapi “Lembitus” ja eriti Amelia Verdi “Maskiballis”, kuulusid Sa kindlalt nende ooperilauljate hulka, kes

Muusika

29,30

Rahvuskooper Estonia Teater

teatrilaval ei pakkunud ainult kostümeeritud kontserti. Leidsid, et ooperilaulja on ainult siis täiuslik, kui valdab peale hea vokaali ka siirast näitlemiskunsti” (SV 18.12.1981). Juba 1961. aasta mais on Vidrik Kivilo Sirbis tunnustanud, et Amelia “on teatri ühel tugevamal sopranil Aino Kylvandil õieti esimene täiesti iseseisev osa. Põhiliselt jääb A. Kylvandi Amelia osatäitmine kauaks meelde oma emotsionaalsuse ja siirusega. Ka vokaalselt kannab ta osa igati õnnestunult.” Mulle endalegi on unustamatud Verdi “Maskiballi” etendused, kus Renato rollis Georg Ots ja Amelia – Aino Kylvand. Need olid etendused, kus kõlas tõeline Verdi vääriline vokaal ja kiring. Väga eredalt on mälus veel Verdi “Othello” I vaatuse duett, mis algab orkestrist tšellode kvartetiga: dirigent oli Neeme Järvi ning laulsid Aino Kylvand ja Aleksander Püvi. Juba see muusika on lummuslik, häälestest rääkimata.

Siinsetele lehekülgedele ei mahukski väga unikaalse häälega laulja kõigi rollide analüüs, kuid ka need kaalukamad sopranirollid maailma ooperiliteratuurist, mida on võimalik kuulata eelmainitud salvestiselt, aitavad mõista, kellega oli tegemist. CD-l kõlavad Senta ballaad Wagneri “Lendavast hollandlasest”, Puccinilt Tosca samanimelisest ooperist, Liu “Turandotist” ja Minnie suur stseen tenoriga (Dick Johnsoni rollis Kalju Karask) ooperist “Tütarlaps kuldsest läänest”, Amelia kaks ulatuslikku aariat Verdi “Maskiballist”, Jolanthe suur stseen tenoriga (Vaudemont’i rollis Hendrik Krumm) Tšaikovski samanimelisest ooperist.

Teen siinjuures ühe kõrvalepõike teemal, mis mind alati ülimalt huvitanud. See on seotud hääle kui kordumatu fenomeniga – uskusin, et kahte absoluutselt sarnast tämbraalse kogumiga häält ei eksisteeri. Kuni juhtusin kuulma tänases päevas kõlavat noort Norra sopranit Lise Davidseni. Kui esmakordselt kuulsin teda laulmas meie ERRi Klassikaraadio plaadisaates, olin selle hääle mõjust vapustatud! Hää, milles küpsus kõiges; siin kõlas kõik nii, nagu hing võib vaid soovida – lüürikas

või dramatismis, piano’s või forte’s –, kõikjal täiuslikkus. YouTube annab igaühele võimaluse veenduda, et see tõesti nii on. Uskumatu on nii noore laulja intellektuaalne olemus, mis avaneb tema intervjuus Amsterdami ooperimaja ees – vestlus on vast hiljutine, sest laulja oli covidi maskis. Ta on juba üles astunud

Euroopa parimates teatrites, kontserdilavadel koostöös parimate dirigentidega, näiteks METis esitanud Lisat Tšaikovski “Padaemandas” ja Wagneri rolle.

Miks kõnelen siin Lise Davidsenist? Põhjus on ühene: kuulanud paaripäevase vahega seda noort lauljat ja CD-salvestisi Aino Kylvandiga, lausa rabas mind mitte üksnes nende hääle tämbriiline sarnasus, vaid ka lähedus hääle ja muusika käsitluses. See viis paratamatult mõtteni, kui oluline on kunstniku jaoks aeg ja koht, kuhu saatus su on paigutanud! Kuulates Aino Kylvandi esituses aariaid koostöös dirigentide Kirill Raudsepa, Vallo ja Neeme Järviga, oma parimas loomevormis tenorite Kalju Karaski ja Hendrik Krummiga, on meeletult kahju, et sellise kõla, sära ja mastaabiga laulja aeg jäi perioodi, mil puudus igasugune võimalus pääseda Euroopa lavadele.

Siit ka jutu alguses kõlanud juhtmõte tänastele ooperi sõpradele ja eriti noortele lauljatele – mäletagem neid, kes loonud nii tugeva vundamendi meie vokaalkunstile, kus oleme praegu.

Aino Kylvand Henn-Olavi Roode maalil.

Titu Levald, laulupedagoog